

У НОМЕРІ:

ЕКОНОМІЧНИЙ ФОРУМ № 3/2014

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ НАУКИ

Баула О.В., Никитюк Т.Л.

Удосконалення моделі інституційного забезпечення ринку цінних паперів України..... 4

Шестак М.Л.

Теоретичний аналіз змісту та особливостей застосування категорії «економічна ефективність»..... 12

ЕКОНОМІКА І УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Кужель В.В.

Імунізація економіки агропродовольчої сфери в контексті реалізації принципів соціальної відповідальності бізнесу..... 17

Латишева О.В.

Інструменти еколого - економічного регулювання авіаційної галузі..... 22

Музиченко А.С.

Стан та тенденції розвитку гірничо-металургійного комплексу України..... 25

Резнік Н.П.

Соціальна відповідальність бізнесу у контексті стратегічного розвитку економіки агропродовольчої сфери..... 31

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Герасимчук З.В., Смолич О.В.

Міжнародний досвід використання транскордонної співпраці для розвитку митної інфраструктури прикордонних регіонів..... 37

Калашник М.В.

Соціально-економічні асиметрії розвитку регіонів України в контексті ЗЕД.... 46

Петкова Л.О.

Специфіка національного економічного розвитку в умовах транснаціоналізації..... 53

Якубчик О.С.

Стратегії кросс-кордонних відмінностей ТНК..... 61

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Забедюк М. С., Балако О.В.

Оцінка природно-ресурсного потенціалу регіонів України та умови його ефективного використання..... 68

Ковальська Л.Л.

Аналіз та оцінка транзитного потенціалу регіонів держави..... 73

Козловський С.В., Бурлака О.М.

Моделювання та прогнозування стійкості розвитку аграрної галузі регіону на основі теорії нечіткої логіки..... 83

Кулиняк І.Я., Глянцева О.І.

Кластерний підхід до оцінювання потенціалу підприємств легкої промисловості Львівщини..... 96

Транченко Л.В. Сільський туризм як перспективний напрям зайнятості на селі.....	104
Черчик Л.М., Мостенець О.В. Теоретичні основи конкурентоспроможності рекреаційної системи регіону....	110

ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

Карпук А.І. Види та пріоритетні напрями розвитку інфраструктури у лісоресурсній сфері..	116
Шубалий О.М. Перспективи трансформації лісового сектору на засадах сталого розвитку.....	122
Щурик М.В., Гораль Л.Т. Фінансовий потенціал інвестиційного забезпечення процесу відтворення природних ресурсів.....	127

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Бала В.В., Мацак А.Г. Теоретичні засади формування системи мотивації персоналу на основі аналізу мотиваційних теорій.....	136
Балан А.С., Полякова В.А. Принятие инвестиционного решения в сферах управленческой деятельности промышленного предприятия.....	144
Барський Ю.М., Саган М.В. Конкурентоспроможність та приріст трудових показників – запорука ефективної діяльності підприємства.....	150
Волинчук Ю.В., Купира О.І. Генезис теорій прибутку підприємства.....	159
Даниленко М.І. Розвиток інтернет-маркетингу.....	166
Дзьоба О.Г., Романко О.П. Використання інформаційних технологій в машинобудування як аспект підвищення конкурентоспроможності підприємства.....	172
Нечипоренко К.В. Особливості організації та управління транспортною логістикою аграрних підприємств.....	176
Павелко В.Ю. Оцінювання ефективності управління аеропортом.....	181
Пиріг С.О., Нужна О.А. Інформаційні технології та їх використання на підприємствах України.....	190
Соломянюк Н.М. Фандрайзинг як технологія реалізації соціального плану маркетингу.....	195
Трач Р.В. Особливості інноваційної діяльності дорожньо-будівельних підприємств.....	202
Турило А.М., Короленко Р.В. Основи формування стратегії управління людським капіталом працівника підприємства.....	208
Шипуліна Ю.С., Кисіль Т.В. Впровадження стратегії імпортозаміщення промислових підприємств.....	214

ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

Бас М. А.	
Значення медичного страхування у системі задоволення потреб населення України.....	221
Боронос В.Г., Савченко К.В.	
Стійкість фінансової системи в контексті реалізації стабілізаційної фінансової політики в Україні.....	226
Gudź P.V., Гриценко К.О.	
Інформаційне забезпечення оцінки фінансової стійкості банку.....	236
Gudź P.V., Фірман Р.В.	
Аналіз капіталізації комерційних банків України та шляхи її нарощення.....	241
Жердецька Л.В.	
Оцінка кількісного впливу кредитного ризику на достатність власного капіталу банку.....	247
Карлін М.І.	
Податкове регулювання міжбюджетних відносин в країнах ЄС: досвід для України.....	254
Карпухно І.А., Исакиду Э.В.	
Особенности фискального регулирования на уровне местных органов власти...	260
Красільник О.В.	
Концептуальні підходи до фінансового забезпечення державних вищих навчальних закладів.....	265
Мостовенко Н.А., Забедюк М.С.	
Передумови формування фінансової архітектури.....	270
Савчук Н.В., Свірська Г. Г.	
Аналіз впливу податкової політики держави на поведінку економічних агентів	275
Щитнік Ю.О.	
Сучасні реалії адміністрування податку на нерухомість для фізичних осіб.....	283
Юрій С.М.	
Податкова система України: становлення та розвиток.....	286
БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ І АУДИТ	
Лагодієнко Н.В., Очеретна Т.С.	
Теоретичний та практичний аспекти визначення ліміту залишку готівки в касах підприємств.....	292
Снігурська Л.П.	
Проблемні питання бухгалтерського обліку визнання доходів за знеціненими кредитами.....	296
Потриваєва Н.В., Пелипканич І.В.	
Дискусійні аспекти в організації обліку запасів на сільськогосподарських підприємствах.....	306
ДЕМОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА ПРАЦІ ТА СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА	
Дерев'янюк О. Г.	
Управління репутацією організації як основна функція фахівця у галузі зв'язків із громадськістю.....	311

2. Воронєцька І. Розвиток екологічного маркетингу в контексті еколого-економічної безпеки агропродовольчого ринку [Електронний ресурс] / І. Воронєцька. – Режим доступу : <http://economics-of-nature.net/uploads/arhiv/2011/Voronetska.pdf>.
3. Зверєва Т. В. Соціальна відповідальність як спосіб гармонізації інтересів бізнесу і влади / Т. В. Зверєва // Економічні і гуманітарні дослідження регіонів. – 2011. – № 4. – С. 86–93.
4. Катан Л. І. Напрями розвитку управління агропродовольчою системою України : еколого-економічний аспект [Електронний ресурс] / Л. І. Катан. – Режим доступу : http://library.kpi.kharkov.ua/Vestnik/2010_8/stati/Katan.pdf.
5. Княженко І. І. Агропродовольча функція держави в системі регулювання соціально-економічних процесів / І. І. Княженко // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2011. – № 4 (16). – С. 67–73.
6. Піроженко Н. Феномен соціальної відповідальності бізнесу : теоретичний та історичний аспекти [Електронний ресурс] / Н. Піроженко. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_gum/Apdu_o/2009_1/R_2/Pirogenko.pdf.
7. Проект Закону України «Про продовольчу безпеку України» [Електронний ресурс] / Портал Ліга : закон. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JF6GI01A.html.
8. Соціальна відповідальність бізнесу: розуміння та впровадження [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.un.org.ua/files/Concept_Paper.pdf.
9. Халда Н. О. Соціальна відповідальність бізнесу як складова людського розвитку в Україні та світі / Н. О. Халда // Наука й економіка. – 2013. – т. 2, Вип. 4. – С. 326–332.
10. Хромушина Л. А. Екологізація сільського господарства як основа еколого-економічної безпеки / Л. А. Хромушина // Вісник СНАУ. – 2008. – № 1. – С. 278–283.
11. Юрчишин В. В. Фундаментальність як базова основа вчення академіка І. І. Лукінова в царині аграрної економіки. Теоретичні надбання академіка І. І. Лукінова та їх значення у розвитку аграрного виробництва України: зб. виступів 10 жовт. 2008 р. / В. В. Юрчишин; відп. за вип. Г. М. Підлесецький. – К.: ННЦ ІАЕ, 2009. – С. 44–56.
12. Milton Friedman: The Social Responsibility of Business Is to Increase Its Profits /New York Times Magazine, September 13, 1970, pp.32–33.
13. Гришова І.Ю. Финансовое обеспечение перерабатывающих предприятий в контексте формирования финансовых потоков / И.Ю. Гришова // Азимут научных исследований: экономика и управление. – Россия. – 2012. – № 1. – С. 22–24.
14. Чирва О.Г. Зарубежный опыт развития повышения конкурентоспособности пищевых предприятий Украины / О.Г. Чирва // Азимут научных исследований экономика и управление. – г. Тольятти, 2013. – №1. – С. 31 – 35.
15. Митяй О. В. Основні напрямки оцінки потенційних можливостей аграрних підприємств / О. В. Митяй // Весник науки Тольяттинського державного університету. – 2013. – № 4. – С. 48–58.
16. Крюкова І.О. Фінансова архітектура інноваційного розвитку підприємства АПК. – Соціально-економічний розвиток України в умовах трансформаційних змін: виклики, тенденції, перспективи. [Колективна монографія]. / за ред. Аранчій В.І., Полтава.: ТОВ НВП «Укпромторгсервіс», 2013. – С. 43–52.

Рецензент Гришова І.Ю.

УДК 330.65: 504

Латишева О.В.

Донбаська державна машинобудівна академія

ІНСТРУМЕНТИ ЕКОЛОГО - ЕКОНОМІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ АВІАЦІЙНОЇ ГАЛУЗІ

У статті показано передумови еколого- економічного регулювання господарської діяльності підприємств. Стаття розглядає інструменти державного механізму еколого- економічного регулювання авіаційної галузі України. Визначено основні засади ринкового еколого- економічного регулювання авіаційної галузі. Інструментом ринкового еколого- економічного регулювання діяльності підприємств авіаційної галузі є система екологічного менеджменту, що розглядається як комплекс засобів і прийомів інтенсивного вдосконалення системи еколого- економічного управління підприємств. Запропоновано шляхи екологічно спрямованого управління авіаційної галузі для зниження негативного впливу на довкілля та створення конкурентних переваг завдяки екологічній складовій.

Ключові слова: авіаційна галузь, еколого- економічне регулювання, системи управління, державний механізм регулювання, заходи ринкового регулювання

Латишева Е.В.

ИНСТРУМЕНТЫ ЭКОЛОГО - ЭКОНОМИЧЕСКОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ АВИАЦИОННОЙ ОТРАСЛИ

В статье показаны предпосылки еколого- экономического регулирования хозяйственной деятельности предприятий. Статья рассматривает инструменты государственного механизма еколого- экономического регулирования авиационной отрасли Украины. Определены основные принципы рыночного еколого- экономического регулирования авиационной отрасли. Инструментом рыночного еколого- экономического регулирования деятельности предприятий авиационной отрасли является

система екологічного менеджмента, которая рассматривается как комплекс средств и приемов интенсивного совершенствования системы эколого-экономического управления предприятий. Предложены принципы экологически направленного управления авиационной отрасли для снижения негативного влияния на окружающую среду и создание конкурентных преимуществ благодаря экологической составляющей.

Ключевые слова: авиационная отрасль, эколого-экономическое регулирование, системы управления, государственный механизм регулирования, мероприятия рыночного регулирования

Latysheva E. V.

INSTRUMENTS ECOLOGICALY - ECONOMIC REGULATION OF AVIATION INDUSTRY

In the article pre-conditions ecologically - economic regulation of economic activity of enterprises are shown. The article examines the instruments of state mechanism ecologically - economic regulation of aviation industry of Ukraine. Basic principles of market ecologically - economic regulation of aviation industry are certain. The system of ecological management is an instrument of market ecologically - economic regulation of activity of enterprises of aviation industry. The system of ecological management is examined as a complex of facilities and receptions of intensive perfection of control system of enterprises. The ways of the ecologically directed management of aviation industry offer for the decline of negative influence on an environment and creation of competitive edges due to ecological constituent. are shown.

Keywords: aviation industry, ecologically - economic regulation, control system, state mechanism of regulation, events of the market adjusting

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. В Україні на сучасному етапі розвитку ринкових відношень, які проходять в складних умовах загально світової економічної кризи, актуальним питанням є удосконалення структури національної економіки та механізмів її регулювання на галузевому, міжгалузевому та регіональному рівні. Національна екологічна стратегія в Україні формується з урахуванням вимог глобальної національної екологічної політики та міжнародних нормативних документів.

В сучасних умовах стрімкі процеси євроінтеграції та ринкові вимоги змушують підприємства на міжнародному ринку повітряних перевезень врахувати міжнародні екологічні вимоги та правила міжнародної організації цивільної авіації "International Civil Aviation Organization" [1].

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Питанням розробки методології регулювання національної економіки присвячені роботи багатьох відомих вчених таких, як Ю. Бажал, В. Герасимчук, Д. Хеннінг, Т. Тайтенберг, М. Фрідмен та ін.. Питанням екологізації діяльності вітчизняних підприємств приділяється багато уваги в сучасних наукових розробках, зокрема в дослідженнях: Білявського Г.О., Данілова-Данільяна В.І., Шевчука В.Я. та ін., питанням зниження негативного впливу авіаційної галузі на довкілля – у роботах Запорожця О.І. [2], Коноваловой О.В. та ін. Проте варто зазначити, що до цих пір актуальною проблемою є система регулювання та екологічно спрямованого управління в авіаційній галузі.

Цілі статті є висвітлення передумов появи сучасних механізмів еколого-економічного регулювання в авіаційній галузі та визначення їх сутності.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. На початок ХХ століття, коли ще не було гострої проблеми забруднення довкілля, зусилля людства в області охорони НПС були спрямовані лише на збереження визначних пам'яток природи, унікальних природних об'єктів, окремих видів тварин і рослин, робляться перші спроби об'єднання зусиль різних країн в цілях захисту природи. Але поступово людство приходить до розуміння того факту, що природні ресурси вичерпані, розробляються перші спроби державного регулювання забезпечення раціонального природокористування і відновлення природних об'єктів і ресурсів. З необхідністю об'єднання зусиль світового

співтовариства для прийняття узгоджених програм в області охорони довкілля і правил природокористування зв'язано створення міжнародних природоохоронних організацій, проведення наукових конференцій для консолідації зусиль щодо вирішення питань, що зачіпають проблеми навколишнього середовища, проведення нарад, на яких було прийнято низку міжнародних документів вирішення екологічних проблем (табл. 1). Приблизно з середини минулого століття в умовах екологічної кризи ринково орієнтовані країни почали активний пошук оптимального поєднання ефективних ринкових і державних еколого- економічних регуляторів, спрямованих на поліпшення природокористування і зменшення негативної дії на довкілля шляхом переважного використання загальноекономічних важелів.

Таблиця 1

Визначні події, присвячені об'єднанню зусиль світової спільноти для вирішення екологічних проблем

Період	Знакові події	Результат
1992 р.	Червень 1992 р. - Конференції ООН з навколишнього середовища в Ріо - де - Жанейро (Бразилія)	155 держав, у т.ч. і Україна, підписали Рамкову Конвенцію ООН про зміну клімату. На третій сесії Конференції Сторін Рамкової Конвенції ООН про зміну клімату (грудень 1997 р., м. Кіото, Японія) у Кіотському протоколі були затверджені зобов'язання з скорочення викидів парникових газів у 2008 – 2012 рр. і економічні інструменти для їх зниження
1992 - 1994 р.	В ході конференції (Ріо-де-Жанейро, 3 – 14.06. 1992 р.) утворена Комісія ООН по сталому розвитку	Рішення допомагати, координувати і контролювати запровадження в життя рішень Конференції у «Порядку денному на XXI століття»
1992 р.	Розробка «Стандарту в галузі систем екоменеджменту – BS 7750», міжнародних стандартів ISO 14000	З'явилися нормативні акти для екосертифікації підприємств, перша серія добровільних міжнародних стандартів по управлінню навколишнім середовищем
1995	Підписання Амстердамського договору	У договорі був закріплене принцип сталого розвитку
2002	Усесвітній саміт в Йоганнесбургу	Головною метою саміту - перевести в практичну площину прихильність до сталого розвитку.

* узагальнено автором

Головними *інструментами прямого екологічного регулювання*, що застосовується нині в країнах з розвинутою ринковою економікою є: екологічна експертиза, емісійні нормативи, економічні санкції, відповідальність за невиконання вимог емісійних нормативів, пряме й непряме державне стимулювання підприємств (перерозподільні системи), важелі економічного спонукання (цінове регулювання, податки на вироби та продукти), відповідальність за правопорушення екологічного характеру, порядок покриття збитків у результаті забруднення середовища, порядок обов'язкового страхування екоризиків (у сфері управління небезпечними й токсичними речовинами) та ін. [3]

Загалом *державне еколого-економічне регулювання* це система державних заходів, спрямованих на забезпечення нормального процесу суспільного відтворення сприятливих екологічних умов для функціонування національної економіки, що поєднує правові, адміністративні та економічні методи [4, с.186].

В умовах зміни поглядів світової спільноти на екологічні проблеми й розвиваються підходи щодо еколого-економічне регулювання.

Ефективним інструментом еколого-економічного ринкового регулювання у світової практиці є система екологічного менеджменту, що збалансовує економічні цілі і екологічні обмеження.

Система екологічного менеджменту (СЕМ), що заснована на міжнародних стандартах серії ISO 14000, поєднує можливості як державного, так і ринкового регулювання. Метою СЕМ є мінімізація та запобігання негативного впливу

господарської діяльності підприємств на довкілля, раціональне природокористування, досягнення високого рівня екологічної безпеки процесів виробництва і споживання продукції (послуг), їх екологічне удосконалення, а також забезпечення конкурентних переваг на ринку.

В Європейському союзі превалує добровільний характер впровадження СЕМ на підприємствах, що створює відповідну базу ринкового регулювання еколого-економічних процесів. Для України, з огляду її євроінтеграції та загального екологічного стану, ринкові регулятори змусять підприємства впроваджувати екологічну сертифікацію для підтвердження рівня якості власної продукції (послуг) міжнародним стандартам, тому існує потреба в посиленому державному регулюванні в галузі додержання міжнародних вимог екологічної безпеки. Якість продукції та послуг, забезпечення безпеки (у т.ч. екологічної) є сьогодні основними чинниками утримання підприємствами авіаційної галузі України позицій на ринку, що формує гостру необхідність впровадження системи управління еколого- економічними процесами.

Висновки. В сучасних умовах (у той час як забруднення навколишнього середовища завдає збитків національному добробуту) застосування лише державних еколого- економічних регуляторів в авіаційної галузі не спроможне забезпечити ефективний результат. Ринкові еколого- економічні регулятори орієнтують підприємства на екологізацію своєї діяльності завдяки впровадженню системи екологічного менеджменту, сутність якої полягає у мінімізації екодеструктивного впливу та забезпеченні охорони довкілля.

Таким чином, в контексті ринкового регулювання еколого- економічних процесів в авіаційної галузі *пропонується*: побудова СЕМ; формування оптимального інвестиційного портфеля інноваційних проектів; впровадження проектів "сумісного здійснення" (у рамках «гнучких механізмів» Кіотського протоколу); формування оптимальної для авіаційної галузі екологічно орієнтованої стратегії розвитку.

СЕМ для авіаційної галузі є інновацію в управлінні підприємств галузі, що сприятиме ефективному регулюванню еколого-орієнтованої господарської діяльності. Однак на сучасний момент при застосуванні існуючих алгоритмів впровадження СЕМ у практику підприємств не вирішеною проблемою залишається проблема оптимізації і адаптації процедур управління до специфіки конкретного підприємства авіаційної галузі. В зв'язку з вищезначеним, подальшого вирішення потребують питання розробки системи дійових процедур ринкового регулювання еколого-економічних процесів підприємств (приспособованих під умови авіаційної галузі) для досягнення еколого - економічної рівноваги.

Список використаних джерел:

1. Hutchens, S. Using ISO 9001 or ISO 14001 to gain a competitive advantage. / Intertek white paper / [Tekst] – <http://www.intertek.com>
2. Zaporozhets O., Main directions in improvement of aircraft noise calculation methods and noise zoning around the airports / International conference BALTICACOUSTIC / 2000, 17-21 September, Vilnius, Lithuania, 44 p., P. 4.
3. Державне регулювання економіки: Навч. посібник / [С.М. Чистов]/ - К.: КНЕУ, 2000. - 316 с.
4. Національна економіка: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. [Білоцерківець В. В., Завгородня О. О., Лебедева В. К. та ін.] - К.: Центр учбової літератури, 2009. - 280 с.

Рецензент Корж М.В.

УДК 669.1:622(477)

Музиченко А.С., д.е.н., професор

Уманський державний педагогічний університет

СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ГІРНИЧО-МЕТАЛУРГІЙНОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

У даній статті розглянуто стан та тенденції розвитку гірничо-металургійного комплексу України. Визначено місце та значення галузі в економіці країни, а також, шлях змін та перебудов, що відбувалися